

Briselē, 24.5.2023.
COM(2023) 631 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

**Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Ungārija,
Malta, Austrija, Polija, Slovēnija, Slovākija un Somija**
**Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais
ziņojums**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Ungārija, Malta, Austrija, Polija, Slovēnija, Slovākija un Somija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (Līgums) 126. pantā ir noteikta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra. Šī procedūra ir sīkāk izklāstīta Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulā (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras¹ īstenošanu, kas ir Stabilitātes un izaugsmes pakta daļa.

Šajā ziņojumā saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu tiek izskatīta dalībvalstu atbilstība Līguma deficīta un parāda kritērijiem.

Šā ziņojuma pamatā esošie un to motivējošie galvenie dati

Vērtējot **deficīta kritēriju**, Komisija ņem vērā faktisko 2022. gada deficīta attiecību un plānoto attiecību 2023. gadam. Līguma 126. pantā noteiktais deficīta kritērijs ir izpildīts, ja vispārējās valdības budžeta deficīts iepriekšējā gadā (2022. gadā) un plānotais deficīts kārtējam gadam (2023. gadā) nepārsniedz 3 % no IKP. Ja vismaz viena no šīm deficīta attiecībām minēto īpatsvaru pārsniedz, Komisija pārbauda, vai deficīta attiecība ir būtiski un nepārtraukti samazinājusies un tuvojas atsaucēs vērtībai. Tā arī pārbauda, vai atsaucēs vērtība pārsniegta tikai izņēmuma kārtā un uz laiku un vai tā saglabājas tuvu atsaucēs vērtībai (2. iedaļa). Attiecīgos faktorus uzskata par būtiskiem, ja i) valdības parāds nepārsniedz 60 % no IKP vai ii) ja parāds pārsniedz 60 % no IKP, bet deficīts ir tuvu 3 % no IKP un pārsniegums ir tikai uz laiku (4. iedaļa).

Parāda kritērijs ir izpildīts, ja vispārējās valdības bruto parāds nepārsniedz 60 % no IKP iepriekšējā gada beigās (2022. gadā). Ja tas pārsniedz 60 % no IKP, Komisija izvērtē, vai parāda attiecība pietiekami samazinās un apmierinošā tempā tuvojas atsaucēs vērtībai, ievērojot parāda samazināšanas kritēriju² (3. iedaļa). Dalībvalstis, kas ievēro šo kritēriju un atbilst deficīta kritērijam, šajā ziņojumā nav aplūkotas. Novērtējot atbilstību parāda kritērijam (4. iedaļa), vienmēr tiek ņemti vērā attiecīgi faktori.

Šajā ziņojumā ir arī salīdzināts valdības budžeta deficīts ar publisko investīciju izdevumiem un ņemti vērā visi citi būtiski faktori, tajā skaitā dalībvalstu ekonomikas un budžeta stāvoklis vidēji ilgā laikā³.

¹ OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp., ar grozījumiem.

² Parāda samazināšanas kritērijs ir noteikts Padomes Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 1.a punktā, kas paredz, ka uzskatāms, ka valdības parāda attiecība pietiekami samazinās un pietiekami strauji tuvojas atsaucēs vērtībai (60 % no IKP), ja atšķirība attiecībā pret atsaucēs vērtību pēdējos 3 gados ir samazinājusies vidēji vismaz par vienu divdesmito daļu gadā, pamatojoties uz izmaiņām pēdējos 3 gados, par kuriem ir pieejami dati. Šo prasību uzskata par izpildītu arī tad, ja Komisijas sniegtajās budžeta prognozēs ir norādīts, ka prasītais atšķirības samazinājums notiks trīs gadu ilgā laikposmā, ietverot divus gadus pēc pēdējā gada, par kuru ir pieejami dati.

³ Ja vien nav norādīts citādi, šajā ziņojumā norādīto skaitļu avots ir Komisijas 2023. gada pavasara prognoze (*European Economy-Institutional Papers* Nr. 173).

Šajā ziņojumā aplūkots deficīta un parāda kritēriju ievērošana 16 dalībvalstīs: **Beļģijā, Bulgārijā, Čehijā, Vācijā, Igaunijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Latvijā, Ungārijā, Malta, Austrijā, Polijā, Slovēnijā, Slovākijā** un **Somijā** šādu iemeslu dēļ (skatīt arī 1. tabulu):

- Saskaņā ar *Eurostat* 2023. gada 21. aprīlī⁴ validētajiem datiem 2022. gada vispārējās valdības budžeta deficīts 3 % no IKP pārsniedza 10 dalībvalstīs: **Beļģijā, Čehijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Latvijā, Ungārijā, Malta, Austrijā un Polijā**⁵. Tas, ka reālais deficīts 2022. gadam pārsniedz 3 % no IKP, ir pirmšķietams pierādījums tam, ka šajās dalībvalstīs pastāv pārmērīgs budžeta deficīts⁶.
- Turklāt saskaņā ar 2023. gada stabilitātes vai konverģences programmām⁷ plānots, ka 2023. gadā valdības budžeta deficīts **Bulgārijā, Vācijā, Igaunijā, Slovēnijā un Slovākijā** pārsniegs 3 % no IKP. Minētajās programmās plānotais deficīts 2023. gadam ir pirmšķietams pierādījums tam, ka minētajās 5 dalībvalstīs pastāv pārmērīgs budžeta deficīts.
- Vispārējās valdības bruto parāds 2022. gada beigās pārsniedza atsauces vērtību (60 % no IKP) **Beļģijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Ungārijā, Austrijā, Portugālē, Slovēnijā un Somijā. Francijā, Itālijā un Somijā** vispārējās valdības bruto parāds neatbilda parāda samazināšanas kritērijam. Tas ir pirmšķietams pierādījums tam, ka šajās trīs dalībvalstīs pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, pamatojoties uz parāda kritēriju.

Politikas ieteikumi pastāvīgi lielas nenoteiktības apstākļos

Padomes pieņemtie fiskālās politikas ieteikumi pēdējos gados ir mainījušies, lai reaģētu uz mainīgajiem ekonomiskajiem apstākļiem. Koordinēta politikas rīcība ES un valstu līmenī ir mazinājusi Covid-19 pandēmijas ietekmi uz dalībvalstu ekonomiku un ir pavērusi ceļu spēcīgai atveseļošanai. Ņemot vērā jaunus apstākļus, ko radījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, Eiropas ekonomikai ir izdevies ierobežot tā negatīvo ietekmi un pārvarēt enerģētikas krīzi, pateicoties straujai piegāžu diversifikācijai un ievērojamam gāzes patēriņa samazinājumam.

Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas⁸ aktivizēšana 2020. gada martā ļāva visās dalībvalstīs sniegt liela mēroga fiskālo atbalstu, reaģējot uz koronavīrusa pandēmiju.

⁴ *Eurostat* euro rādītāji 47/2023, 2023. gada 21. aprīlis. *Eurostat* izsaka iebildumus par Francijas sniegto datu kvalitāti 2022. gadam. *Eurostat* ciešā sadarbībā ar Francijas statistikas iestādēm precizē valsts veikto kapitāla palielinājuma reģistrēšanu valsts enerģētikas uzņēmumā *EDF (Électricité de France)*, kā arī superdividenžu pārbaudes piemērošanu attiecībā uz dividendēm, ko Francijas valstij izmaksājušas dažas publiskas sabiedrības. Deficīts 2022. gadam varētu būt novērtēts par zemu — līdz 0,2 procentpunktiem no IKP.

⁵ Arī **Rumānijas** valdības budžeta deficīts 2022. gadā pārsniedza 3 % no IKP. Tomēr Rumānija šajā ziņojumā nav iekļauta, jo Padome 2020. gada 3. aprīlī pieņēma lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Rumānijā.

⁶ Visos šajos gadījumos plānots, ka deficīts pārsniegs 3 % no IKP arī 2023. gadā.

⁷ Informāciju par stabilitātes vai konverģences programmām, ko dalībvalstis iesniedza 2023. gada pavasarī, skatīt šeit: https://commission.europa.eu/content/2023-european-semester-national-reform-programmes-and-stabilityconvergence-programmes_en.

⁸ Šī klauzula, kas noteikta Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulas (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu 5. panta 1. punktā, 6. panta 3. punktā, 9. panta 1. punktā un 10. panta 3. punktā (OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.) un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punktā un 5. panta 2. punktā, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Ar to netiek apturētas Stabilitātes un izaugsmes pakta

Tādējādi dalībvalstis varēja veikt pasākumus ar mērķi pienācīgi risināt krīzi un vienlaikus atkāpties no dažām budžeta prasībām, kas saskaņā ar ES fiskālo sistēmu būtu piemērojamas parastā situācijā. 2020. un 2021. gadā ar koordinētu politikas rīcību tika sekmīgi samazināta Covid-19 pandēmijas makroekonomiskā ietekme. 2022. gadā fiskālā politika arī samazināja pēkšņā enerģijas cenu kāpuma sociālo un ekonomisko ietekmi un ļāva sniegt humāno palīdzību bēgļiem no Ukrainas. Komisija ir atzinusi, ka ir izpildīti nosacījumi, lai 2023. gadā saglabātu vispārējo izņēmuma klauzulu un no 2023. gada beigām to deaktivētu⁹.

Padome 2020. gada 20. jūlijā ieteica dalībvalstīm 2020. un 2021. gadā veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai efektīvi risinātu Covid-19 pandēmijas problēmu, uzturētu ekonomiku un atbalstītu turpmāko atveseļošanu¹⁰. Dalībvalstīm tika arī ieteikts — ja to ļauj ekonomiskie apstākļi — īstenot tādu fiskālo politiku, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas.

Gadu vēlāk, 2021. gada 18. jūnijā, Padome 2022. gada ieteikumos pieņēma diferencētas fiskālās politikas norādījumus — dalībvalstis ar mazu un vidēju parāda attiecību pret IKP tika aicinātas ieviest vai saglabāt stimulējošu fiskālo nostāju, savukārt dalībvalstis ar lielu parāda attiecību tika aicinātas izmantot Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM), lai finansētu papildu investīcijas atveseļošanas atbalstam, vienlaikus īstenojot piesardzīgu fiskālo politiku¹¹. Visām dalībvalstīm tika ieteikts saglabāt valsts finansētas investīcijas. Līdzīgā garā Padomes 2022. gada 5. aprīļa ieteikumā par eurozonas ekonomikas politiku tika pausts aicinājums 2022. gadā visā eurozonā saglabāt mēreni stimulējošu fiskālo nostāju, ņemot vērā gan valstu budžetus, gan ANM nodrošināto finansējumu¹². Fiskālo politiku ieteica diferencēt, ņemot vērā atveseļošanas pakāpi un vajadzību nodrošināt fiskālo ilgtspēju un palielināt investīcijas, vienlaikus paturot prātā vajadzību samazināt atšķirības starp dalībvalstīm.

1. tabula. Stāvoklis dalībvalstīs attiecībā uz Līgumā noteiktajām deficīta un parāda atsaucēs vērtībām

Faktiskais deficīts, kas nepārsniedz (✓) / pārsniedz (✗) 3 % no IKP 2022. gadā	Plānotais deficīts kas nepārsniedz (✓) / pārsniedz (✗) 3 % no IKP 2023. gadā	Parāda attiecība nepārsniedz (✓✓) 60 % no IKP 2022. gada beigās / pārsniedz 60 % no IKP, bet ievēro parāda samazināšanas kritēriju (✓) /
---	---	---

procedūras. Tomēr, to aktivizējot, dalībvalstīm ir piešķirta budžeta elastība, lai risinātu krīzi, ļaujot īslaicīgi novirzīties no korekcijām ceļā uz katras dalībvalsts vidēja termiņa budžeta mērķi, ar nosacījumu, ka tas neapdraud fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā.

⁹ COM(2022) 600 *final* (23.5.2022.) un COM (2023) 141 *final* (8.3.2023.).

¹⁰ Padomes 2020. gada 20. jūlija ieteikumi (no 2020/C 282/01 līdz 2020/C 282/27, OV C 282, 26.8.2020., 1. lpp.).

¹¹ Padomes 2021. gada 18. jūnija ieteikumi (no 2021/C 304/01 līdz 2021/C 304/28, OV C 304, 29.7.2021., 1. lpp.). Attiecībā uz Rumāniju Padome tajā pašā dienā pieņēma ieteikumu nolūkā novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu (2021/C 304/24, OV C 304, 29.7.2021., 111. lpp.).

¹² Padomes Ieteikums (2022. gada 5. aprīlis) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C 153, 7.4.2022., 1. lpp.).

neievēro parāda samazināšanas
kritēriju (✖)

Beļģija	✖	✖	✓
Bulgārija	✓	✖	✓✓
Čehija	✖	✖	✓✓
Vācija	✓	✖	✓
Igaunija	✓	✖	✓✓
Spānija	✖	✖	✓
Francija	✖	✖	✖
Itālija	✖	✖	✖
Latvija	✖	✖	✓✓
Ungārija	✖	✖	✓
Malta	✖	✖	✓✓
Austrija	✖	✖	✓
Polija	✖	✖	✓✓
Slovēnija	✓	✖	✓
Slovākija	✓	✖	✓✓
Somija	✓	✓	✖
<i>p.m.: šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>			
Dānija	✓	✓	✓✓
Īrija	✓	✓	✓✓
Grieķija	✓	✓	✓
Horvātija	✓	✓	✓
Kipra	✓	✓	✓
Lietuva	✓	✓	✓✓
Luksemburga	✓	✓	✓✓
Nīderlande	✓	✓	✓✓
Portugāle	✓	✓	✓
Zviedrija	✓	✓	✓✓
Rumānija*	✖	✖	✓✓

(*) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta
novēršanas procedūra kopš 2020. gada.

Avots: Eurostat, Komisijas 2023. gada pavasara prognoze un 2023. gada stabilitātes un konverģences programmas.

2022. gada 12. jūlijā Padome atkal pieņēma diferencētas fiskālās politikas norādījumus 2023. gadam¹³. Dalībvalstīm ar nelielu un vidēju parāda attiecību pret IKP tika prasīts

¹³ Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumi (no 2022/C 334/01 līdz 2022/C 334/27), OV C 334, 1.9.2022, 1. lpp.

nodrošināt, lai valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilstu kopumā neitrālai politikas nostājai. Dalībvalstīm ar lielu parāda attiecību tika ieteikts nodrošināt piesardzīgu fiskālo politiku, ierobežojot valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumu zem vidēja termiņa potenciālā izlaides pieauguma. Pēc 2023. gada dalībvalstīm ar lielu parāda attiecību tika aicinātas nodrošināt ticamu un pakāpenisku parāda samazināšanu, veicot pakāpenisku konsolidāciju, investīcijas un reformas. Visām dalībvalstīm tika ieteikts būt gatavām pielāgot pašreizējos izdevumus mainīgajai situācijai, palielināt publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās procesos un enerģētiskajai drošībai, kā arī panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli laikposmā pēc 2023. gada.

Padomes 2023. gada 16. maija ieteikumā par eurozonas ekonomikas politiku¹⁴ ir pausts aicinājums atturēties no plaša atbalsta kopējam pieprasījumam un nodrošināt fiskālo pasākumu lielāku mērķtiecību nolūkā novērst augstu enerģijas cenu ietekmi uz mazaizsargātām mājsaimniecībām un dzīvotspējīgiem uzņēmumiem. Dalībvalstis tika aicinātas saglabāt parāda atmaksājamību un atvieglot monetārās politikas uzdevumu, lai nodrošinātu savlaicīgu inflācijas atjaunošanu ECB vidēja termiņa mērķrādītāja 2 % līmenī. Ieteikumā ir pausts aicinājums noteikt pienācīgi diferencētas vidēja termiņa fiskālās stratēģijas, veicot pakāpenisku un ilgtspējīgu konsolidāciju, kā arī veicot investīcijas un reformas, kuru mērķis būtu piesardzīga vidēja termiņa fiskālā stāvokļa sasniegšana. Dalībvalstīm būtu jāpalielina savas ekonomikas izaugsmes potenciāls, jāaglabā augsts publisko investīciju līmenis un jāveicina privātās investīcijas, kas nepieciešamas, lai palielinātu ekonomisko un sociālo noturību un atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Savā 2023. gada 8. marta paziņojumā par fiskālās politikas norādēm 2024. gadam¹⁵ Komisija jau paziņoja, ka, ņemot vērā pastāvīgi lielo nenoteiktību attiecībā uz makroekonomikas un budžeta perspektīvām šajā posmā, tā 2023. gada pavasarī neierosinās sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras.

Komisija ierosinās Padomei sākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras 2024. gada pavasarī, pamatojoties uz 2023. gada rezultātiem.

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/ecofin/2023/05/16/>.

¹⁵ COM(2023) 141 *final*.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Ungārija, Malta, Austrija, Polija, Slovēnija un Slovākija 2022. gadā pārsniedza deficīta atsaucis vērtību vai plāno to pārsniegt 2023. gadā.

Visām šīm dalībvalstīm faktiskais deficīts, kas pārsniedz atsaucis vērtību 2022. gadā, vai plānotais pārsniegums 2023. gadā ir pārsniegums *izņēmuma kārtā*. Augstāko deficītu 2022. gadā veidoja dalībvalstu veiktie pasākumi, lai mazinātu enerģijas cenu ekonomisko un sociālo ietekmi un sniegtu humāno palīdzību personām, kas bēg no Ukrainas pēc Krievijas iebrukuma šajā valstī. Enerģijas cenu pieaugums un humānā palīdzība ir ārkārtēji notikumi, kas ir ārpus dalībvalstu kontroles un būtiski ietekmē vispārējās valdības finansiālo stāvokli. Kaut arī Covid-19 pagaidu ārkārtējo pasākumu izmaksas 2022. gadā samazinājās, daudzas dalībvalstīs šādu pasākumu izmaksas joprojām bija ievērojamas, un lielākajā daļā dalībvalstu joprojām bija jūtama Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma izraisītās ekonomikas lejupslīdes ietekme uz publiskajām finansēm.

Valdības budžeta deficīts 2022. gadā bija *lielāks* par atsaucis vērtību un *nebija tuvu tai* **Beļģijā, Čehijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Latvijā, Ungārijā, Maltā un Polijā** (sk. 2. tabulu).

Austrijā valdības budžeta deficīts 2022. gadā bija *lielāks* par atsaucis vērtību, bet *bija tuvu tai*, un stabilitātes programmā plānots, ka 2023. gadā tas būs lielāks par atsaucis vērtību, bet tuvu tai, savukārt saskaņā ar Komisijas prognozēm deficīts pat būs mazāks par 3 % no IKP.

Bulgārijā, Vācijā, Igaunijā, Slovēnijā un Slovākijā valdības budžeta deficīts 2022. gadā *nepārsniedza* Līgumā noteikto atsaucis vērtību, bet tās ziņo par plānoto deficītu 2023. gadā, kas *pārsniedz* 3 % no IKP *un nav tuvu šai atsaucis vērtībai*. To apstiprina Komisijas prognozes attiecībā uz **Bulgāriju, Slovēniju un Slovākiju**. Attiecībā uz **Vāciju** Komisijas prognozes liecina, ka 2023. gadā budžeta deficīta attiecība būs *zemāka* par 3 % no IKP, savukārt saistībā ar **Igauniju** Komisija prognozē, ka budžeta deficīts būs *lielāks* par atsaucis vērtību, *bet tuvu tai*.

Komisijas prognozes liecina, ka valdības budžeta deficīts **Čehijā, Vācijā, Igaunijā, Latvijā, Austrijā un Slovēnijā** 2024. gadā nepārsniegs 3 % no IKP. Tāpēc paredzams, ka deficīts pārsniedz atsaucis vērtību tikai *uz laiku*. Šīs deficīta prognozes 2024. gadam ir balstītas uz pieņēmumu, ka politika nemainīsies.

Kopumā šī analīze liecina, ka pirms būtisko faktoru atbilstošas izvērtēšanas deficīta kritērijam neatbilst 14 dalībvalstis: **Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Ungārija, Malta, Polija, Slovēnija un Slovākija**. Turpretī **Austrija** atbilst deficīta kritērijam, jo atsaucis vērtība ir pārsniegta izņēmuma kārtā un uz laiku, un deficīts saglabājas tuvu atsaucis vērtībai.

2. tabula. Vispārējās valdības bilance

Procentuālā daļa no IKP

	2019	2020	2021	2022	2023 SKP	2023	2024
Beļģija	-2,0	-9,0	-5,5	-3,9	-5,1	-5,0	-4,7
Bulgārija	2,1	-3,8	-3,9	-2,8	-6,1	-4,8	-4,8
Čehija	0,3	-5,8	-5,1	-3,6	-3,5	-3,6	-3,0
Vācija	1,5	-4,3	-3,7	-2,6	-4 ¼	-2,3	-1,2
Igaunija	0,1	-5,5	-2,4	-0,9	-4,3	-3,1	-2,7
Spānija	-3,1	-10,1	-6,9	-4,8	-3,9	-4,1	-3,3
Francija	-3,1	-9,0	-6,5	-4,7	-4,9	-4,7	-4,3
Itālija	-1,5	-9,7	-9,0	-8,0	-4,5	-4,5	-3,7
Latvija	-0,6	-4,4	-7,1	-4,4	-4,0	-3,8	-2,7
Ungārija	-2,0	-7,5	-7,1	-6,2	-3,9	-4,0	-4,4
Malta	0,5	-9,7	-7,8	-5,8	-5,0	-5,1	-4,5
Austrija	0,6	-8,0	-5,8	-3,2	-3,2	-2,4	-1,3
Polija	-0,7	-6,9	-1,8	-3,7	-4,7	-5,0	-3,7
Slovēnija	0,7	-7,7	-4,6	-3,0	-4,1	-3,7	-2,9
Slovākija	-1,2	-5,4	-5,4	-2,0	-6,3	-6,1	-4,8
Somija	-0,9	-5,6	-2,8	-0,9	-2,6	-2,6	-2,6

p.m.: šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis

					Nav datu		
<i>Dānija</i>	4,1	0,2	3,6	3,3		2,3	1,3
<i>Īrija</i>	0,5	-5,0	-1,6	1,6	1,8	1,7	2,2
<i>Grieķija</i>	0,9	-9,7	-7,1	-2,3	-1,8	-1,3	-0,6
<i>Horvātija</i>	0,2	-7,3	-2,5	0,4	-0,7	-0,5	-1,3
<i>Kipra</i>	1,3	-5,8	-2,0	2,1	2,0	1,8	2,1
<i>Lietuva</i>	0,5	-6,5	-1,2	-0,6	-2,2	-1,7	-1,4
<i>Luksemburga</i>	2,2	-3,4	0,7	0,2	-1,5	-1,7	-1,5
<i>Nīderlande</i>	1,8	-3,7	-2,4	0,0	-3,0	-2,1	-1,7
<i>Portugāle</i>	0,1	-5,8	-2,9	-0,4	-0,4	-0,1	-0,1
<i>Zviedrija</i>	0,6	-2,8	0,0	0,7	-0,4	-0,9	-0,5
<i>Rumānija*</i>	-4,3	-9,2	-7,1	-6,2	-4,4	-4,7	-4,4

(*) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2020. gada.

Avots: Eurostat, dalībvalstu stabilitātes un konverģences programmas (2023. gada SKP) un Komisijas 2023. gada pavasara prognoze.

3. PARĀDA KRITĒRIJS

No šajā ziņojumā aplūkotajām valstīm 2022. gada beigās vispārējās valdības bruto parāds pārsniedza 60 % no IKP 9 dalībvalstīs: **Beļģija, Vācija, Spānija, Francija, Itālija, Ungārija, Austrija, Slovēnija un Somija** (sk. 3. tabulu)¹⁶. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu valdības parāda attiecība samazinājās visās minētajās dalībvalstīs, izņemot **Somiju**.

3. tabula. Vispārējās valdības parāds

Procentuālā daļa no
IKP

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beļģija	97,6	112,0	109,1	105,1	106,0	107,3
Bulgārija	20,0	24,5	23,9	22,9	25,0	28,1
Čehija	30,0	37,7	42,0	44,1	42,9	43,1
Vācija	59,6	68,7	69,3	66,3	65,2	64,1
Igaunija	8,5	18,5	17,6	18,4	19,5	21,3
Spānija	98,2	120,4	118,3	113,2	110,6	109,1
Francija	97,4	114,6	112,9	111,6	109,6	109,5
Itālija	134,1	154,9	149,9	144,4	140,4	140,3
Latvija	36,5	42,0	43,7	40,8	39,8	40,5
Ungārija	65,3	79,3	76,6	73,3	70,7	71,1
Malta	40,3	52,9	55,1	53,4	54,8	56,1
Austrija	70,6	82,9	82,3	78,4	75,4	72,7
Polija	45,7	57,2	53,6	49,1	50,5	53,0
Slovēnija	65,4	79,6	74,5	69,9	69,1	66,6
Slovākija	48,0	58,9	61,0	57,8	58,3	58,7
Somija	64,9	74,7	72,6	73,0	73,9	76,2
<i>p.m.: šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>						
<i>Dānija</i>	33,7	42,2	36,7	30,1	30,1	28,8
<i>Īrija</i>	57,0	58,4	55,4	44,7	40,4	38,3
<i>Grieķija</i>	180,6	206,3	194,6	171,3	160,2	154,4
<i>Horvātija</i>	71,0	87,0	78,4	68,4	63,0	61,8
<i>Kipra</i>	90,8	113,8	101,2	86,5	80,4	72,5
<i>Lietuva</i>	35,8	46,3	43,7	38,4	37,1	36,6
<i>Luksemburga</i>	22,4	24,5	24,5	24,6	25,9	27,0
<i>Nīderlande</i>	48,5	54,7	52,5	51,0	49,3	48,8
<i>Portugāle</i>	116,6	134,9	125,4	113,9	106,2	103,1
<i>Zviedrija</i>	35,5	39,8	36,5	33,0	31,4	30,7
<i>Rumānija*</i>	35,1	46,9	48,6	47,3	45,6	46,1

¹⁶ Arī **Grieķijā, Horvātijā, Kiprā un Portugālē** vispārējās valdības bruto parāds 2022. gada beigās pārsniedza 60 % no IKP, taču šīs dalībvalstis šajā ziņojumā nav aplūkotas, jo tās atbilst deficīta kritērijam un parāda samazināšanas kritērijam.

(*) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2020. gada.

Avots: Eurostat un Komisijas 2023. gada pavasara prognoze.

Dati liecina, ka 2022. gadā parāda samazināšanas kritērijs tika ievērots **Beļģijā, Vācijā, Spānijā, Ungārijā, Austrijā un Slovēnijā** (sk. 4. tabulu). To neievēroja **Francijā, Itālijā un Somijā**. Kā norādīts 2022. gada 2. marta paziņojumā un saskaņā ar pagājušā gada 126.3. ziņojumu, Komisija, novērtējot visus būtiskos faktorus, uzskatīja, ka parāda samazināšanas kritērija ievērošana varētu nozīmēt pārāk stingru, agrīni koncentrētu fiskālo konsolidāciju, kas varētu apdraudēt ekonomikas izaugsmi. Tāpēc Komisija uzskata, ka pašreizējos ekonomiskajos apstākļos parāda samazināšanas kritērija ievērošana nav pamatota.

Kopumā analīze liecina, ka no šajā ziņojumā aplūkotajām dalībvalstīm parāda kritēriju izpilda **Beļģija, Vācija, Spānija, Ungārija, Austrija un Slovēnija**, bet pirms būtisko faktoru izvērtēšanas — **Francija, Itālija un Somija**.

4. tabula. Starpība no parāda samazināšanas kritērija*

Negatīva starpība nozīmē atbilstību parāda samazināšanas kritērijam

Procentuālā daļa no IKP

	2021	2022	2023f	2024f
Beļģija	2,0	-0,7	2,0	5,1
Vācija	-2,0	-2,1	-2,0	-2,1
Spānija	Nav būtiski	-6,2	-1,1	0,4
Francija	1,7	1,4	1,7	3,2
Itālija	-0,5	1,8	-0,5	3,8
Ungārija	-4,0	-3,3	-4,0	-2,5
Austrija	-3,7	-4,1	-3,7	-4,1
Slovēnija	-3,9	-3,4	-3,9	-3,4
Somija	1,8	0,4	1,4	1,4
<i>p.m.: šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>				
<i>Grieķija</i>	-17,3	-10,4	-17,3	-9,3
<i>Horvātija</i>	-12,9	-8,7	-12,9	-6,9
<i>Kipra</i>	-15,8	-13,8	-15,8	-13,8
<i>Portugāle</i>	-11,9	-11,4	-11,9	-6,4

Avots: Komisijas 2023. gada pavasara prognoze un Komisijas aprēķini.

f: prognoze

* Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1467/97 uzskatāms, ka valdības parāda attiecība pietiekami samazinās un pietiekami strauji tuvojas atsaucēs vērtībai (60 % no IKP), ja atšķirība attiecībā pret atsaucēs vērtību pēdējos 3 gados ir samazinājusies vidēji vismaz par vienu divdesmito daļu gadā, pamatojoties uz izmaiņām pēdējos 3 gados, par kuriem ir pieejami dati. Šo prasību uzskata par izpildītu arī tad, ja Komisijas sniegtajās budžeta prognozēs ir norādīts, ka prasītais atšķirības samazinājums notiks trīs gadu ilgā laikposmā, ietverot divus gadus pēc pēdējā gada, par kuru ir pieejami dati. Ieviešot šo parāda samazināšanas kritēriju, tiek ņemta vērā arī ekonomikas cikla ietekme uz parāda samazināšanas gaitu.

Parāda samazināšanas kritērijs dalībvalstīm, kuru parāds pārsniedz 60 % no IKP, tiek aprēķināts trīs gadu laikposmā, izmantojot dažādus risinājumus: retrospektīvs, uz nākotni vērstu un pielāgots ciklam (sk. *Vade Mecum on the Stability and Growth Pact — 2019 edition, European Economy-Institutional Papers*, 101). Tabulā parādīta minimālā starpība starp (faktisko un atbilstoši ciklam koriģēto) parāda attiecību pret IKP un (uz pagātņi vērsto un uz nākotni vērsto) parāda kritēriju(-iem). Ja vērtība ir negatīva, prognozētā parāda attiecība pret IKP atbilst parāda samazināšanas kritērijam. Tādā gadījumā starpība attiecībā pret atsaucēs vērtību trīs gadu periodā (kas var būt vērstu uz nākotni vai uz pagātņi) samazinājās vidēji vismaz par vienu divdesmito daļu.

4. BŪTISKI FAKTORI, NOVĒRTĒJOT ATBILSTĪBU DEFICĪTA UN PARĀDA KRITĒRIJIEM

Līguma 126. panta 3. punktā noteikts, ka šajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valsts budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arīņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā.” Šie faktori ir sīkāk paskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka Komisija pienācīgi “ņem vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnīgi novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, par ko dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.” Jo īpaši minētajā pantā norādīts, ka par būtisku faktoru var uzskatīt arī vidēja termiņa valdības parāda attīstību.

Tādējādi papildus visām valstīm piemērojamiem būtiskajiem faktoriem (4.1. iedaļa) tiek ņemti vērā arī katrai valstij specifiskie būtiskie faktori (4.2. iedaļa). Pēdējie no minētajiem ietver ekonomikas stāvokli vidējā termiņā, budžeta stāvokli (arī publiskās investīcijas) vidējā termiņā, parādu situāciju vidējā termiņā, to, vai dalībvalstī ir makroekonomiskā nelīdzsvarotība¹⁷ vai pārmērīga makroekonomiska nelīdzsvarotība, un citus faktorus, ko norādījušas dalībvalstis.

Kā jau paskaidrots 1. iedaļā un norādīts Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktā, attiecībā uz atbilstību deficīta kritērijam būtiskos faktorus var ņemt vērā, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, pamatojoties uz deficīta kritēriju, taču tikai tādā gadījumā, ja:

- a) valdības parāda attiecība pret IKP nepārsniedz 60 % atsaucēs vērtību vai
- b) atsaucēs vērtības pārsniegšanas gadījumā ir izpildīti divi nosacījumi, t. i., ka deficīts saglabājas tuvu atsaucēs vērtībai *un* ka atsaucēs vērtība tiek pārsniegta tikai uz laiku.

No **dalībvalstīm, kuras 2022. gadā pārsniedza deficīta atsaucēs vērtību** vai plāno to pārsniegt 2023. gadā, parāda attiecība nepārsniedza 60 % no IKP atsaucēs vērtību septiņās dalībvalstīs: Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Latvijā, Maltā, Polijā un Slovākijā. Tādējādi attiecīgos faktorus var ņemt vērā saistībā ar šīm septiņām dalībvalstīm.

Pārējās astoņās dalībvalstīs, kas pārsniedz vai plāno pārsniegt deficīta atsaucēs vērtību 3 % no IKP, proti, Beļģijā, Vācijā¹⁸, Spānijā, Francijā, Itālijā, Ungārijā, Austrijā un Slovēnijā, abi nosacījumi, kas jāizpilda, lai ņemtu vērā būtiskos faktorus (ka deficīts saglabājas tuvu atsaucēs vērtībai un ka atsaucēs vērtība tiek pārsniegta tikai uz laiku), ir izpildīti tikai Austrijā, tāpēc būtiskos faktorus var ņemt vērā arī Austrijā.

Kā jau paskaidrots 1. iedaļā un norādīts Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktā, saistībā ar atbilstību parāda kritērijam vienmēr jāņem vērā būtiski faktori.

Tālāk aplūkoti būtiskie faktori pat attiecībā uz valstīm, saistībā ar kurām tos nevar ņemt vērā, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, pamatojoties uz deficīta kritēriju.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1174/2011 (2011. gada 16. novembris) par izpildes pasākumiem pārmērīgas makroekonomiskās nelīdzsvarotības koriģēšanai eurozonā (OV L 306, 23.11.2011., 8. lpp.) paredzētās makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūras nozīmē.

¹⁸ Vācijas stabilitātes programmā norādīts, ka 2023. gadam plānotais deficīts pārsniedz 3 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas prognozi, kas tika sagatavota vēlāk, ņemot vērā jaunākus pieņēmumus par enerģijas cenu attīstību, 2023. gadā deficīts būs mazāks par 3 %.

4.1. VISĀM VALSTĪM PIEMĒROJAMI BŪTISKIE FAKTORI

Pēdējos gados ES ir piedzīvojusi virkni negatīvu satricinājumu. Nozīmīgs faktors, kas jāņem vērā visās šajā ziņojumā aplūkotajās dalībvalstīs, ir makroekonomiskā ietekme, ko radījis enerģijas cenu pieaugums un Krievijas iebrukums Ukrainā. Karš ir radījis ārkārtēju ekonomisko nenoteiktību 2022. un 2023. gadā. ES ir viena no visvairāk skartajām ekonomikām, ņemot vērā tās ģeogrāfisko tuvumu karadarbības zonai un lielo atkarību no fosilā kurināmā importa. Krievijas iebrukums Ukrainā paaugstināja arī citu izejvielu un pārtikas cenas un palielināja piegādes traucējumus. 2022. gadā ekonomiku satricināja krasa tirdzniecības nosacījumu pasliktināšanās¹⁹, cita starpā izraisot strauju mājsaimniecību pirkstspējas samazināšanos, kas būtiski mainīja patērētāju noskaņojumu. Dalībvalstis pieņēma virkni fiskālo pasākumu ar mērķi mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, un tie būtiski ietekmēja vispārējās valdības bilanci. Tā kā bija vajadzīga ātra politiskā reakcija, daudzi no šiem pasākumiem nebija mērķtiecīgi un nesaglabāja cenas signālu. Šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā tiek lēstas 1,2 % apmērā no IKP, un līdzīga summa arī 2023. gadā²⁰. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī budžeta izmaksas saistībā ar pagaidu aizsardzību no Ukrainas pārvietotajām personām — šīs izmaksas 2022. un 2023. gadā tiek lēstas 0,1 % apmērā no IKP. Visi šie faktori kopā rada spiedienu uz publiskajām finansēm.

Jāņem vērā arī tas, ka šie traucējumi notika laikā, kad Eiropas ekonomika vēl tikai atveseļojās no Covid-19 pandēmijas ietekmes uz ekonomiku un budžetu, un pandēmijas dēļ ievērojami palielinājās valdības parāda rādītāji.

Augsta inflācija ir vēl viens faktors, kas jāņem vērā, jo vidējā termiņā tai var būt negatīva ietekme uz publiskajām finansēm. 2022. gadā enerģijas un citu izejvielu cenu kāpums veicināja augstu inflāciju, kas ar laiku izplatījies visā ekonomikā. Paredzams, ka 2023. gadā saglabāsies augsta inflācija. Īstermiņā augsta inflācija var uzlabot valdības budžeta bilanci, palielinot nodokļu ieņēmumus un samazinot parāda attiecību pret IKP. Tomēr šāds uzlabojums varētu būt īslaicīgs, jo iekasēto nodokļu apjoma pieaugums izzūd, izdevumu posteņus ar zināmu aizkavi ietekmē augstāks cenu līmenis, un procentu likmju kāpums palielina parāda slogu atkarībā no parādsaistību vidējā termiņa. Arī fakts, ka inflāciju lielā mērā noteica ar piedāvājumu saistīti faktori, veicina pieprasījumus īstenot kompensācijas pasākumus, kas — ja tie nav vērsti uz visneaizsargātākajām grupām — var izraisīt plašu fiskālo atbalstu un pārmērīgi ekspansīvu nostāju, kas savukārt apgrūtina centrālās bankas uzdevumu samazināt inflāciju un galu galā veicina stingrāku monetāro politiku, kad procentu likmes ilgāk saglabājas augstākas.

Kara dēļ situācija ir krasi mainījusies, jo ir atkal radušies globālās piegādes traucējumi, kas ir veicinājuši turpmāku spiedienu uz preču cenām un palielinājuši nenoteiktību. Saskaņā ar Komisijas prognozēm reālais IKP pieaugums ES samazināsies no aptuveni 3,5 % 2022. gadā līdz 1 % 2023. gadā, bet pēc tam atkal pieaugs līdz 1,7 % 2024. gadā. Neraugoties uz augošo cenu spiedienu, saskaņā ar prognozēm inflācija samazināsies no 9,2% 2022. gadā līdz 6,7% 2023. gadā un sasniegs 3,1% 2024. gadā.

¹⁹ T. i., eksporta un importa relatīvo cenu izmaiņas.

²⁰ Sk. COM(2023) 600 *final*, 24.5.2023.

Kopumā fiskālā politika ES mainās no stimulējošas uz nedaudz ierobežojošu fiskālo politiku. Aplēses liecina, ka fiskālā nostāja²¹ ES kopumā — arī publiskie izdevumi, ko finansē ar dotācijām no Atveseļošanas un noturības mehānisma²² un citiem ES fondiem — 2022. gadā būs ekspansīva (par 1,9 % no IKP), savukārt 2023. gadā tā saskaņā ar prognozēm kļūs nedaudz ierobežojoša (par 0,4 % no IKP). 2022. gadā valdības budžeta deficīts ES un eurozonā kopumā samazinājās attiecīgi līdz 3,4 % no IKP un 3,6 % no IKP (abos gadījumos — par aptuveni 1,5 procentpunktiem no IKP). Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas ES un eurozonā kopumā turpinās samazināties līdz attiecīgi 3,1 % un 3,2 %²³. Prognozes liecina, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā turpinās samazināties līdz 2,4 % no IKP.

Deficīta samazinājumu 2022. gadā galvenokārt noteica ekonomikas atveseļošanās un tas, ka tika pārtraukta liela daļa diskrecionāro politikas atbalsta pasākumu, kas bija aktivizēti, lai cīnītos pret Covid-19 pandēmijas krīzes sekām. Turklāt 2022. gadā palielinājās ieņēmumi. Šajā ziņojumā aplūkoto dalībvalstu budžeta deficīta dinamika 2023. gadā būs ar lielākām atšķirībām, jo tiek prognozēts, ka deficīta attiecība palielināsies Beļģijā, Bulgārijā, Igaunijā, Polijā, Slovēnijā, Slovākijā un Somijā, saglabāsies stabila Čehijā un Francijā, bet samazināsies Vācijā, Spānijā, Itālijā, Latvijā, Ungārijā, Maltā un Austrijā.

Gaidāms, ka, ņemot vērā deficīta samazināšanās tendenci un ekonomikas atveseļošanos, valdības parāds visā ES un eurozonā kopumā prognozes periodā samazināsies. Parāda attiecība pret IKP ES samazinājās no 89,5 % 2021. gadā līdz 85,3 % 2022. gadā (attiecīgi 97,3 % un 93,2 % eurozonā), un prognozes liecina, ka tā turpinās samazināties līdz 83,4 % un 82,6 % 2023. un 2024. gadā (attiecīgi 90,8 % un 89,9 % eurozonā). No šajā ziņojumā aplūkotajām dalībvalstīm valdības parāda attiecība 2022. gadā nesamazinājās Igaunijā, Čehijā un Somijā.

4.2. VALSTIJ SPECIFISKIE BŪTISKIE FAKTORI

Šajā iedaļā ir sniegts valstij specifisko būtisko faktoru novērtējums. Šie faktori ietver vidēja termiņa makroekonomiskās perspektīvas, vidēja termiņa budžeta stāvokli (ieskaitot publiskās investīcijas; sk. 5. tabulu), vidēja termiņa parāda stāvokli, to, vai dalībvalstī ir makroekonomiskā nelīdzsvarotība vai pārmērīga makroekonomiskā nelīdzsvarotība, un citus būtiskus faktorus, ko norādījušas dalībvalstis.

²¹ Ievērojot Padomes 2021. gada 18. jūnija ieteikumā izklāstīto pieeju, fiskālo nostāju pašlaik vislabāk mērīt pēc primāro izdevumu izmaiņām (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, bet ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem, attiecībā pret vidēja termiņa potenciālo izaugsmi.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

²³ Šādu dinamiku 2023. gadā nosaka Itālijas valdības budžeta deficīta straujais kritums, ko izraisīja nodokļu kredītu statistiskā apstrāde (sk. 4.2.8. iedaļu).

5. tabula. Publiskās investīcijas

Procentuālā daļa no
IKP

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beļģija	2,6	2,7	2,7	2,7	2,9	3,1
Bulgārija	3,3	3,3	2,6	3,0	3,8	3,0
Čehija	4,4	4,8	4,7	4,6	4,7	4,3
Vācija	2,4	2,7	2,6	2,6	2,7	2,9
Igaunija	5,0	5,7	5,6	5,2	5,0	4,8
Spānija	2,2	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9
Francija	3,7	3,7	3,6	3,7	3,7	3,8
Itālija	2,3	2,6	2,9	2,7	3,1	3,5
Latvija	5,1	5,7	5,2	3,8	5,5	6,1
Ungārija	6,3	6,5	6,3	5,3	5,3	5,1
Malta	3,8	4,2	3,8	3,3	3,8	3,1
Austrija	3,1	3,3	3,6	3,3	3,4	3,3
Polija	4,3	4,5	4,1	4,0	4,1	4,2
Slovēnija	3,8	4,1	4,7	5,2	6,1	5,0
Slovākija	3,6	3,4	3,1	3,3	4,9	4,1
Somija	4,4	4,8	4,2	4,1	4,5	4,4
<i>p.m.: šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>						
<i>Dānija</i>	3,2	3,6	3,4	3,1	3,3	3,2
<i>Īrija</i>	2,3	2,3	2,0	2,0	2,0	2,0
<i>Grieķija</i>	2,5	3,1	3,6	3,5	3,9	4,6
<i>Horvātija</i>	4,3	5,5	4,7	3,8	4,7	4,6
<i>Kipra</i>	2,5	2,8	2,7	2,6	3,0	2,8
<i>Lietuva</i>	3,1	4,4	3,1	3,0	3,6	3,6
<i>Luksemburga</i>	4,1	4,7	4,1	4,1	4,3	4,3
<i>Nīderlande</i>	3,4	3,7	3,4	3,2	3,3	3,3
<i>Portugāle</i>	1,8	2,3	2,6	2,5	3,1	3,2
<i>Zviedrija</i>	4,9	5,0	4,8	4,9	4,9	4,8
<i>Rumānija*</i>	3,5	4,6	4,2	4,2	5,2	4,4

(*) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta
novēršanas procedūra kopš 2020. gada.

Avots: Eurostat un Komisijas 2023. gada pavasara prognoze.

Lai gan iedaļās, kas veltītas konkrētām valstīm, ir iekļauta svarīgākā informācija par vidēja termiņa makroekonomisko stāvokli (arī par ieguldījumu izaugsmē) un par budžeta un parāda stāvokli vidējā termiņā, sīkāka informācija par makroekonomisko un fiskālo perspektīvu ir atrodama Komisijas 2023. gada pavasara prognozē. Plašāka informācija par budžeta

pasākumiem, fiskālo nostāju²⁴ un parāda atmaksājamības analīzi, kas šeit aplūkota par katru dalībvalsti, ir iekļauta Komisijas ieteikumos par Padomes ieteikumiem, kuros sniegti atzinumi par 2023. gada stabilitātes vai konverģences programmām, un pievienotajās fiskālās statistikas tabulās, kā arī 2023. gada ziņojumos par attiecīgajām valstīm.²⁵

4.2.1. BEĻĢIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 5,4 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 6,3 %, bet 2022. gadā — 3,2 %. Gaidāms, ka ekonomikas izaugsme 2023. gadā būs 1,2 %, bet 2024. gadā — 1,4 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās privātais patēriņš un investīcijas. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 9 % 2020. gadā līdz 5,5 % no IKP 2021. gadā un līdz 3,9 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas palielināsies attiecīgi līdz 5 % un 4,7 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 2,7 % no IKP un pēc tam 2021. un 2022. gadā saglabājās nemainīgs. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas palielināsies līdz 2,9 % no IKP.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -2 % no IKP. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Beļģija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM). Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,2 % no IKP (2021. gadā — 0,2 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Tāpēc Beļģija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (1,9 procentpunkti). Valsts finansēto kārtējo izdevumu ievērojamo ekspansīvo ieguldījumu tikai daļēji noteica fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī izmaksas, kas bija saistītas ar pagaidu aizsardzības nodrošināšanu pārvietotajām personām no Ukrainas. Tādējādi Beļģija nepietiekami ierobežoja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-1,1 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo

²⁴ Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem. Negatīva (pozitīva) rādītāja zīme norāda uz ekspansīvu (ierobežojošu) fiskālo politiku.

²⁵ Parāda atmaksājamības analīze ir atjaunināta salīdzinājumā ar 2021. gada fiskālās ilgtspējas ziņojumu (*European Economy-Institutional Papers* Nr. 171), ņemot vērā Komisijas jaunākās prognozes. Sk. paziņojumu par 2023. gada Eiropas pusgada Pavasara paketes galvenajiem elementiem (COM(2023) 600 *final*, 24.5.2023.) un Komisijas ieteikumus saistībā ar Padomes ieteikumiem (COM(2023) 601–626). Komisijas jaunāko novērtējumu par dalībvalstīm, kurās ir nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība, skatīt attiecīgajos padziļinātajos pārskatos (SWD(2023) 628–643). Novērtējumu par parāda atmaksājamības risku visās šajā ziņojumā aplūkotajās dalībvalstīs skatīt valstu ziņojumu pielikumus, kuros sniegta parāda atmaksājamības analīze (SWD(2023) 601–626).

nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,7 % no IKP. Tā ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,1 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tādējādi valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums, kas pārsniedz vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugumu, neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī bēgļiem no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicina arī pastāvīgs algu un sociālo pabalstu pieaugums publiskajā sektorā (sakarā ar algu un sociālo pabalstu indeksāciju valsts sektorā), demogrāfiskās novecošanās izraisīts strukturāls kārtējo izdevumu pieaugums un mājāsaimniecību energoapgādes līgumu nodokļu reforma, kā arī uzņēmumu sociālo iemaksu pagaidu samazinājums 2023. gada pirmajā pusē. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 0,3 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts).

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 97,6 % no IKP 2019. gada beigās līdz 112 % 2020. gada beigās. Tas bija 105,1 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 106 % un 107,3 %.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Saskaņā ar 10 gadu pamatprognozi vispārējās valdības parāda attiecība līdz 2033. gadam pastāvīgi palielināsies un sasniegs aptuveni 126 % no IKP. Parāda pamata trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, iespējams, ka parāda attiecība 2027. gadā būs lielāka nekā 2022. gadā.

Vispārējam parāda atmaksājamības novērtējumam būtiski ir arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju kāpumu, īstermiņa parāda īpatsvaru, lielajām bruto finansējuma vajadzībām, lielu nerezidentu turēta valdības parāda daļu un fiskālās koordinācijas trūkumu starp dažādiem valdības līmeņiem, kur vairākiem federālajiem subjektiem ir raksturīga īpaša ievainojamība. No otras puses, risku mazinošie faktori ietver parāda atmaksāšanas termiņa pagarināšanu pēdējos gados, kas ļauj pakāpeniski kompensēt augošo procentu likmju ietekmi uz parāda slogu pēc tam, kad ilgstoši tika izmantotas rekordzemas aizņēmumuizmaksas, relatīvi stabilus finansējuma avotus (ar diversificētu un plašu ieguldītāju bāzi) un valdības parādu, kas pilnībā denominēts euro. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar atveseļošanas instrumentu *NextGenerationEU (NGEU)* / Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM), ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Beļģija 2023. gada 9. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, valdības projektu nodokļu un pabalstu sistēmas reformai, kuras mērķis ir veicināt nodarbinātību un ekonomisko aktivitāti un tādējādi sekmēt publisko finanšu ilgtspēju, pensiju reformu (kā paredzēts atveseļošanas un noturības plānā (ANP)), kuras mērķis ir uzlabot pensiju sistēmas finansiālo ilgtspēju, dažādas iniciatīvas nolūkā veicināt līdzdalību darba tirgū, izdevumu pārskatīšanu un apņemšanos palielināt publiskās investīcijas nolūkā paātrināt zaļo un digitālo pārkārtošanos (arī īstenojot ANP).

4.2.2. BULGĀRIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 4 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 7,6 %, bet 2022. gadā — 3,4 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 1,5 %, bet 2024. gadā — par 2,4 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās privātais un valsts patēriņš. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā atgriezās 2019. gada līmenī.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts palielinājās no 3,8 % no IKP 2020. gadā līdz 3,9 % no IKP 2021. gadā, bet pēc tam samazinājās līdz 2,8 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka gan 2023., gan 2024. gadā tas būs 4,8 % no IKP. Šajā prognozē ņemts vērā Bulgārijas 2023. gada budžeta projekts un vidēja termiņa fiskālā stratēģija, kura ietver pamata budžeta plānu, kas neparedz izmaiņas politikā un ko nosaka iepriekšējos gados pieņemtie pasākumi, piemēram, algu un pensiju palielināšana un dažu nodokļu samazināšana. Parlaments šos dokumentus vēl nav apstiprinājis. Publisko investīciju īpatsvars samazinājās no 3,3 % 2020. gadā līdz 2,6 % no IKP 2021. gadā, bet 2022. gadā pieauga līdz 3 % — 2022. gadā tas bija lielāks par valdības budžeta deficītu.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -1,2 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Bulgārija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar ieguldījumiem, ko finansēs no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,8 % no IKP (2021. gadā — 0,9 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,5 procentpunkti). Tāpēc Bulgārija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,8 procentpunkti). Šis ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 0,9 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,1 % no IKP). Tādējādi Bulgārija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-3,1 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 1,9 % no IKP. Valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī bēgļiem no Ukrainas. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. Paredzams, ka Bulgārija finansēs papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un saglabās valsts finansētās investīcijas. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 1,9 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts).

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 20 % no IKP 2019. gada beigās līdz 24,5 % 2020. gada beigās. Tas bija 22,9 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 25 % un 28,1 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu

pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās sadaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Bulgārija norādīja 2023. gada 11. maijā. Bulgārijas iestādes arī informēja, ka pašreizējās diskusijās par 2023. gada budžeta projektu parlamentā pārstāvētās vadošās partijas ir publiski paudušas apņemšanos 2023. gadā samazināt budžeta deficītu līdz 3 % no IKP.

4.2.3. ČEHIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 5,5 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 3,6 %, bet 2022. gadā — 2,5 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,2 %, bet 2024. gadā — par 2,6 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās investīcijas un neto eksports. Ekonomiskā aktivitāte 2022. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 5,8 % 2020. gadā līdz 5,1 % no IKP 2021. gadā un līdz 3,6 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 3,6 % un 3 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 4,8 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 4,7 % un 2022. gadā — līdz 4,6 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas palielināsies līdz 4,7 % no IKP un 2022. un 2023. gadā būs lielāks nekā valdības budžeta deficīts.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija kopumā neitrāla, proti, -0,1 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Čehija turpināja atbalstīt atveseļošānu — arī ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 1,1 % no IKP (2021. gadā — 1,1 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,3 procentpunkti). Tādējādi Čehija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (+1,4 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ierobežojoša ietekme, kas atbilst 1,2 % no IKP no fiskālās nostājas. Tā ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,1 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tā ietver arī mazākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 1,6 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,5 procentpunkti). Tāpēc Čehija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, taču saglabāt valsts finansētās investīcijas nav plānots.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 30 % no IKP 2019. gada beigās līdz 37,7 % 2020. gada beigās. Tas bija 44,1 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 42,9 % un 43,1 %. Kopumā parāda

atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Čehijā nelīdzsvarotība nav konstatēta. Neaizsargātība ir saistīta ar cenu konkurētspēju un mājokļu cenām, taču šķiet, ka nākotnē tā būs ierobežota, jo mājtsaimniecību parāds ir ierobežots un paredzams, ka inflācija samazināsies ievērojami straujāk nekā vidēji ES.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Čehija norādīja 2023. gada 9. maijā.

4.2.4. VĀCIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 3,7 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 2,6 %, bet 2022. gadā — 1,8 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,2 %, bet 2024. gadā — par 1,4 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicina neto eksports. Ekonomiskā aktivitāte 2022. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 4,3 % 2020. gadā līdz 3,7 % no IKP 2021. gadā un līdz 2,6 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 2,3 % un 1,2 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 2,7 % no IKP, pēc tam gan 2021., gan 2022. gadā samazinājās līdz 2,6 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas palielināsies līdz 2,7 % no IKP un 2023. gadā būs lielāks nekā valdības budžeta deficīts.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -2,7 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Vācija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,2 % no IKP (2021. gadā — 0,3 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Tāpēc Vācija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (2,4 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 1,2 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,1 % no IKP). Tajā pašā laikā ienākuma nodokļu samazināšanas rezultātā samazinājās valdības ieņēmumi, un tas arī veicināja (0,1 % no IKP) neto primāro kārtējo izdevumu pieaugumu. Valsts finansēto kārtējo izdevumu ievērojamo ekspansīvo ieguldījumu tikai daļēji noteica pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī izmaksas, kas bija saistītas ar pagaidu aizsardzības nodrošināšanu pārvietotajām personām no Ukrainas. Tādējādi Čehija nepietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (+0,5 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ierobežojoša ietekme, kas atbilst 0,3 % no IKP no fiskālās nostājas. Tas ietver mērķtiecīgu

atbalsta pasākumu izmaksu palielinājumu par 0,2 % no IKP mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 0,2 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Tāpēc Vācija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 59,6 % no IKP 2019. gada beigās līdz 69,3 % 2021. gada beigās. Tas bija 66,3 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 65,2 % un 64,1 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Vācijā joprojām vērojama nelīdzsvarotība. Pastāvīgais lielais tekošā konta pārpalikums, kas atspoguļo arī pieticīgas investīcijas salīdzinājumā ar uzkrājumiem un kam ir pārrobežu nozīme, ir pakāpeniski samazinājies — pēdējo reizi enerģētikas krīzes laikā, bet paredzams, ka tas ievērojami palielināsies.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Vācija norādīja 2023. gada 9. maijā. Vācija arī apstiprināja, ka, ņemot vērā pašreizējo enerģijas cenu samazināšanās tendenci, 2023. gada deficīts varētu būt mazāks, nekā plānots stabilitātes programmā.

4.2.5. IGAUNĪJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 0,6 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 8 %, bet 2022. gadā ekonomika saruka par 1,3 %. Paredzams, ka 2023. gadā tā samazināsies vēl par 0,4 %, bet 2024. gadā atkal sāks pieaugt un sasniegs 3,1 %. Paredzams, ka 2023. gadā pieaugs krājumi un neto eksporta apjoms. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 5,5 % 2020. gadā līdz 2,4 % no IKP 2021. gadā un līdz 0,9 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 3,1 % un 2,7 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 5,7 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 5,6 % un 2022. gadā — līdz 5,2 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā to īpatsvars turpinās samazināties un sasniegs 5 % no IKP un 2022. un 2023. gadā saglabāsies lielāks nekā valdības budžeta deficīts.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija ierobežojoša (1,3 % no IKP), kas ir atbilstoši augstas inflācijas apstākļos. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Igaunija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 1,4 % no IKP (2021. gadā — 1,6 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar straujo un neparedzēto būvniecības cenu kāpumu. Valsts

finansētajām investīcijām bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,6 procentpunkti). Tāpēc Igaunija nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienaļikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,8 procentpunkti). Tādējādi Igaunija pietiekami ierobežoja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-0,8 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 1,2 % no IKP. Tā ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,1 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tā ietver arī lielākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī bēgļiem no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu galvenokārt nosaka sociālo izdevumu, publiskā sektora algu, izglītības un aizsardzības izdevumi. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 1,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,3 procentpunkti). Tāpēc Igaunija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, taču saglabāt valsts finansētās investīcijas nav plānots.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 8,5 % no IKP 2019. gada beigās līdz 18,5 % 2020. gada beigās. Tas bija 18,4 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 19,5 % un 21,3 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par zemu risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Igaunijā nelīdzsvarotība nav konstatēta. Nesen ir palielinājusies ar konkurētspēju un mājokļu cenu dinamiku saistītā neaizsargātība, bet tā kopumā pašlaik šķiet ierobežota.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Igaunija norādīja 2023. gada 5. maijā.

4.2.6. SPĀNIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 11,3 % krituma ekonomikas izaugsme gan 2021., gan 2022. gadā bija 5,5 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 1,9 %, bet 2024. gadā — par 2,0 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicina neto eksports un mazākā mērā — privātās investīcijas. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā ekonomiskā aktivitāte atgriezīsies 2019. gada līmenī.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 10,1 % 2020. gadā līdz 6,9 % no IKP 2021. gadā un līdz 4,8 % 2022. gadā.

Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 4,1 % un 3,3 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 2,6 % no IKP, pēc tam 2021. gadā turpināja palielināties līdz 2,7 % un 2022. gadā — līdz 2,8 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas sasniegs 2,9 %.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -2,5 % no IKP. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Vācija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 1,1 % no IKP (2021. gadā — 1,2 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,3 procentpunkti). Tāpēc Spānija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (2,7 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 1,5 % no IKP apmērā). Tajā pašā laikā neto primāro kārtējo izdevumu pieaugumu veicināja arī lielāki izdevumi starppatēriņam un sociālajiem pārvedumiem natūrā. Tādējādi Spānija nepietiekami ierobežoja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-0,3 % no IKP). Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs kopumā neitrāla ietekme, kas atbilst 0,2 % no IKP no fiskālās nostājas. Tādējādi prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Prognozētā kopumā neitrālā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu ietekme būtībā ir saistīta ar (mērķtiecīgu un vispārīgu) atbalsta pasākumu neto izmaksu samazinājumu mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, reaģējot uz enerģijas cenu kāpumu (par 1,0 % no IKP). Galvenie valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieauguma iemesli (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) ir sociālo pārvedumu pieaugums, ko veicināja koriģēta pensiju sasaiste ar iepriekšējo inflāciju, un lielāki izdevumi starppatēriņam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 1,6 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tāpēc Spānija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 98,2 % no IKP 2019. gada beigās līdz 120,4 % 2020. gada beigās. Tas bija 113,2 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 110,6 % un 109,1 %.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Saskaņā ar 10 gadu pamatprognozi vispārējās valdības parāda attiecība līdz 2033. gadam samazināsies un tad atkal palielināsies, un sasniegs aptuveni 106 % no IKP. Parāda trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskajiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, iespējams, ka parāda attiecība 2027. gadā būs lielāka nekā 2022. gadā.

Vispārējam parāda atmaksājamības novērtējumam būtiski ir arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju kāpumu un augsto ārējā un privātā parāda līmeni, kas var pastiprināt stingrāku finanšu nosacījumu piemērošanas negatīvo ietekmi uz mājāsaimniecību un uzņēmumu finansiālo stāvokli. No otras puses, risku mazinošie faktori

ietver parāda atmaksāšanas termiņa pagarināšanu pēdējos gados, kas ļauj pakāpeniski kompensēt augošo procentu likmju ietekmi uz parāda slogu pēc tam, kad ilgstoši tika izmantotas rekordzemas aizņēmumu izmaksas, un relatīvi stabilus finansējuma avotus, ko raksturo izteikti diversificēta un plaša ieguldītāju bāze, kā arī parāda denominācijas valūtu. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Spānijā joprojām vērojama nelīdzsvarotība. Neaizsargātība, kas saistīta ar lielu privāto, valsts un ārējo parādu, kam ir pārrobežu nozīme, mazinās, bet joprojām pastāv.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Spānija 2023. gada 9. maijā norādīja uz papildu būtiskiem faktoriem, kas nav minēti iepriekš, proti, Spānijas ekonomikas strukturālo pārveidi, kas dod rezultātus un stabilus uzlabojumus saistībā ar nodarbinātības līmeni (sociālā nodrošinājuma iemaksas sasniegušas līdz šim augstāko līmeni), starptautisko investīciju neto pozīciju (un ārējo sektoru kopumā, kur jau desmito gadu pēc kārtas vērojams tekošā konta pārpalikums) un publiskajām finansēm (ar ievērojamu valsts ieņēmumu pieaugumu, ko veicinājušas būtiskas ekonomikas dalībnieku uzvedības izmaiņas un veiktie pasākumi).

4.2.7. FRANCIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 7,8 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 6,8 %, bet 2022. gadā — 2,6 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,7 %, bet 2024. gadā — par 1,4 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās investīcijas un publiskais patēriņš. Ekonomiskā aktivitāte 2022. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 9 % 2020. gadā līdz 6,5 % no IKP 2021. gadā un līdz 4,7 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 4,7 % un 4,3 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā saglabājās 3,7 % no IKP līmenī, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 3,6 %, bet 2022. gadā atkal palielinājās līdz 3,7 %. Paredzams, ka 2023. gadā tas saglabāsies stabils.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, –2,0 % no IKP. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Francija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,6 % no IKP (2021. gadā — 0,7 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu nelielais samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar plāna agrīnu īstenošanu pirmajos divos gados. Valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tāpēc Francija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumus pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (1,7 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 0,8 % no IKP apmērā). Tajā pašā laikā neto primāro kārtējo izdevumu pieaugumu veicināja arī pensiju, sociālo pabalstu un valsts sektorā

strādājošo algu indeksācija (0,4 % no IKP). Tādējādi Francija nepietiekami ierobežoja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (+0,5 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ierobežojoša ietekme, kas atbilst 0,6 % no IKP no fiskālās nostājas. Tas ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu palielinājumu par 0,1 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. 2023. gadā no Atvērēšanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniedza 0,4 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Tāpēc Francija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atvērēšanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un tā plāno saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 97,4 % no IKP 2019. gada beigās līdz 114,6 % 2020. gada beigās. Tas bija 111,6 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 109,6 % un 109,5 %.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Saskaņā ar 10 gadu pamatprognozi vispārējās valdības parāda attiecība turpmākajos 10 gados palielināsies un 2033. gadā sasniegs aptuveni 125,6 % no IKP. Parāda trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskajiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, iespējams, ka parāda attiecība 2027. gadā būs lielāka nekā 2022. gadā.

Vispārējam parāda atmaksājamības novērtējumam būtiski ir arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju kāpumu, gaidāmo bruto finansējuma vajadzību pieaugumu vidējā termiņā un iespējamo saistību riskiem, kas izriet no privātā sektora, t. sk. saistībā ar Covid-19 krīzes laikā uzņēmumiem un pašnodarbinātajiem piešķirto valsts garantiju iespējamo materializēšanos. No otras puses, risku mazinošie faktori ietver parāda atmaksāšanas termiņa pagarināšanu pēdējos gados, kas ļauj pakāpeniski kompensēt augošo procentu likmju ietekmi uz parāda slogu pēc tam, kad ilgstoši tika izmantotas rekordzemas aizņēmumu izmaksas un relatīvi stabils finansējuma avots (ar diversificētu un plašu ieguldītāju bāzi). Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Francijā joprojām vērojama nelīdzsvarotība. Joprojām saglabājas neaizsargātība, kas saistīta ar augsto valdības parādu, konkurētspēju un zemu ražīguma pieaugumu, kam ir pārrobežu nozīme, bet ir vērojamas dažas samazināšanās pazīmes.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. 2023. gada 9. maijā Francija norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, investīcijas, kas papildus Atvērēšanas un noturības mehānisma dotācijām no 2021. gada tiek veiktas zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam, kā arī ražošanas nodokļu samazināšanu nolūkā uzlabot uzņēmumu konkurētspēju.

4.2.8. ITĀLIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 9 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 7 %, bet 2022. gadā — 3,7 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 1,2 %, bet 2024. gadā — par 1,1 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās investīcijas un neto eksports. Ekonomiskā aktivitāte 2022. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 9,7 % 2020. gadā līdz 9 % no IKP 2021. gadā un līdz 8 % 2022. gadā. Gan 2021., gan 2022. gada līmeņi ietver deficītu palielinošo ietekmi, ko rada dažu mājokļu renovācijas nodokļu kredītu jaunā statistiskā uzskaitē, — šie kredīti tagad tiek uzskaitīti kā kapitāla pārvedumi un lielākoties iekļauti 2021. un 2022. gada rādītājos. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā valdības budžeta deficīts būs attiecīgi 4,5 % un 3,7 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 2,6 % no IKP, pēc tam 2021. gadā palielinājās līdz 2,9 %, bet 2022. gadā samazinājās līdz 2,7 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas sasniegs 3,1 % no IKP.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -3,2 % no IKP. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Itālija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,9 % no IKP (2021. gadā — 0,4 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Tāpēc Itālija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (2,4 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 2,2 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,1 % no IKP). Tādējādi Itālija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (+2,6 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ierobežojoša ietekme, kas atbilst 0,9 % no IKP no fiskālās nostājas. Tādējādi prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Prognozētā ierobežojošā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu ietekme būtībā ir saistīta ar (mērķtiecīgu un vispārīgu) atbalsta pasākumu neto izmaksu samazinājumu (par 1,5 procentpunktiem no IKP) mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, reaģējot uz enerģijas cenu kāpumu. Galvenie valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieauguma iemesli (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) ir pensiju izdevumu pieaugums, ko izraisīja uz iepriekšējā gada inflāciju balstīta indeksācija, un nesen pieņemtais darbaspēka nodokļu ķēlis zema un vidēja atalgojuma saņēmējiem. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 1,4 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tāpēc Itālija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 134,1 % no IKP 2019. gada beigās līdz 154,9 % 2020. gada beigās. Tas bija 144,4 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 140,4 % un 140,3 %.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Saskaņā ar 10 gadu pamatprognozi vispārējās valdības parāda attiecība pastāvīgi palielinās un 2033. gadā sasniegs aptuveni 156,5 % no IKP. Parāda trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskajiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, pastāv liela iespēja, ka parāda attiecība 2027. gadā būs lielāka nekā 2022. gadā.

Vispārējam parāda atmaksājamības novērtējumam būtiski ir arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju kāpumu, valdības īstermiņa parāda īpatsvaru un iespējamajiem saistību riskiem, kas izriet no privātā sektora, t. sk. ar iespējamu valsts garantiju izsniegšanu saistībā ar Covid-19 krīzi. No otras puses, risku mazinošie faktori ietver parāda atmaksāšanas termiņa pagarināšanu pēdējos gados, kas ļauj pakāpeniski kompensēt augošo procentu likmju ietekmi uz parāda slogu pēc tam, kad ilgstoši tika izmantotas rekordzemas aizņēmumu izmaksas, un relatīvi stabilus finansējuma avotus (ar diversificētu un plašu ieguldītāju bāzi) un pozitīvu starptautisko investīciju neto pozīciju. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Itālijā joprojām vērojama pārmērīga nelīdzsvarotība. Lai gan ir vērojami daži uzlabojumi, saglabājas neaizsargātība, kas saistīta ar lielu valsts parādu un vāju produktivitātes pieaugumu saistībā ar darba tirgus nestabilitāti un dažām nepilnībām finanšu tirgos, kam ir pārrobežu nozīme.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās sadaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Itālija norādīja 2023. gada 11. maijā.

4.2.9. LATVIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 2,3 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 4,3 %, bet 2022. gadā — 2,8 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 1,4 %, bet 2024. gadā — par 2,8 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās privātais patēriņš un neto eksports. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts palielinājās no 4,4 % no IKP 2020. gadā līdz 7,1 % no IKP 2021. gadā, bet pēc tam samazinājās līdz 4,4 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 3,8 % un 2,7 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 5,7 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 5,2 % un 2022. gadā — līdz 3,8 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas palielināsies līdz 5,5 % no IKP un būs lielāks nekā valdības budžeta deficīts.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija neitrāla, tātad atbilstoša augstas inflācijas apstākļos. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Latvija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja

1,1 % no IKP (2021. gadā — 1,3 % no IKP). Iespēju ierobežojumu un būvniecības cenu pieauguma dēļ dažas investīcijas, kas 2022. gadā tika finansētas no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, tika atliktas, un tas izraisīja nelielu izdevumu samazinājumu. Valsts finansētajām investīcijām bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (1,2 procentpunkti). Tāpēc Latvija nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,3 procentpunkti). Tādējādi Latvija kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-0,9 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,5 % no IKP. Tā ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,4 % no IKP mājražotniecībā un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tā ietver arī lielākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājražotniecībā un uzņēmumiem, kā arī bēgļiem no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicina 2023. gada budžeta paketē iekļautie izdevumu pasākumi, piemēram, algu palielinājums valsts pārvaldē strādājošajiem un medicīnas personālam, papildu kārtējie izdevumi onkoloģijas, zinātnes un pētniecības finansēšanai un citi diskrecionārie kārtējie valsts pārvaldes izdevumi, kā arī lielāki izdevumi pensijām un pabalstiem. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 2,2 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (1,0 procentpunkts). Tāpēc Latvija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 36,5 % no IKP 2019. gada beigās līdz 42,0 % 2020. gada beigās. Tas bija 40,8 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 39,8 % un 40,5 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par zemu risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Latvijā nelīdzsvarotība nav konstatēta. Neaizsargātība saistībā ar ārējiem aizņēmumiem un mājokļiem joprojām ir neliela; riski konkurētspējai ir vērā ņemami, bet kopumā šķiet, ka tuvākajā nākotnē tie būs ierobežoti.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Latvija norādīja 2023. gada 8. maijā.

4.2.10. UNGĀRIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 4,5 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 7,2 %, bet 2022. gadā — 4,6 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,5 %, bet 2024. gadā — par 2,8 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicina neto eksports. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 7,5 % 2020. gadā līdz 7,1 % no IKP 2021. gadā un līdz 6,2 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 4 % un 4,4 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 6,5 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 6,3 % un 2022. gadā — līdz 5,3 %. Tiek prognozēts, ka arī 2023. gadā tas būs 5,3 % no IKP — tātad lielāks nekā vispārējās valdības budžeta deficīts.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -0,4 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Ungārija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 1,5 % no IKP (2021. gadā — 2,1 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar Eiropas strukturālo un investīciju fondu līdzekļu mazāku apguvi. Valsts finansētajām investīcijām bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,2 procentpunkti). Tāpēc Ungārija nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,6 procentpunkti). Tādējādi Ungārija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (+4,2 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ierobežojoša ietekme, kas atbilst 2,2 % no IKP no fiskālās nostājas. Tādējādi prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 2,3 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,6 procentpunkti). Tāpēc Ungārija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, lai gan saglabāt valsts finansētās investīcijas nav plānots.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 65,3 % no IKP 2019. gada beigās līdz 79,3 % 2020. gada beigās. Tas bija 73,3 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 70,7 % un 71,1 %.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Saskaņā ar 10 gadu pamatprognozi vispārējās valdības parāda attiecība turpmākajos 5 gados kopumā stabilizēsies. Tomēr no 2027. gada parāda attiecība sāks palielināties un 2033. gadā sasniegs 72,5 % no IKP. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, pastāv liela iespēja, ka parāda attiecība 2027. gadā būs lielāka nekā 2022. gadā.

Vispārējam parāda atmaksājamības novērtējumam būtiski ir arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju kāpumu, Ungārijas negatīvo starptautisko investīciju neto pozīciju, augošo īstermiņa un ārvalstu parāda īpatsvaru un

iespējamajiem saistību riskiem, kas izriet no privātā sektora, t. sk. ar iespējamu valsts garantiju izsniegšanu saistībā ar Covid-19 krīzi. No otras puses, risku mazinošie faktori ietver parāda atmaksāšanas termiņa pagarināšanu pēdējos gados un relatīvi stabilus finansējuma avotus. Turklāt pasākumi saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tie tiks pilnībā īstenoti, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Ungārijā ir vērojama nelīdzsvarotība. Ir palielinājusies neaizsargātība, kas saistīta ar ļoti spēcīgu cenu spiedienu un ārējā un valdības finansējuma vajadzībām, un tā ir ievērojama.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Ungārija 2023. gada 9. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, to, ka Ungārija saskaras paaugstinātu riska uzcenojumu kapitāla tirgos, ņemot vērā neskaidrības par to, kad Ungārija izpildīs nepieciešamos nosacījumus, lai iegūtu pilnīgu piekļuvi ES fondiem.

4.2.11. MALTA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 8,6 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 11,8 %, bet 2022. gadā — 6,9 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 3,9 %, bet 2024. gadā — par 4,1 %. Izaugsmi 2022. gadā galvenokārt veicināja neto eksports un privātais patēriņš. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 9,7 % 2020. gadā līdz 7,8 % no IKP 2021. gadā un līdz 5,8 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 5,1 % un 4,5 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 4,2 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 3,8 % un 2022. gadā — līdz 3,3 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas sasniegs 3,8 % no IKP.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija kopumā neitrāla, proti, -0,2 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Malta turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,9 % no IKP (2021. gadā — 1,1 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar citu ES fondu mazāku apguvi. Valsts finansētajām investīcijām bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,2 procentpunkti). Tāpēc Malta nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,9 procentpunkti). Tomēr šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 1,9 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,1 % no IKP). Tādējādi Malta pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (+0,4 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro

kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs ierobežojoša ietekme, kas atbilst 0,8 % no IKP no fiskālās nostājas. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniedza 1,6 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,3 procentpunkti). Tāpēc Malta plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, bet saglabāt valsts finansētās investīcijas nav plānots.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 40,3 % no IKP 2019. gada beigās līdz 52,9 % 2020. gada beigās. Tas bija 53,4 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 54,8 % un 56,1 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Malta 2023. gada 5. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, 2022. gadā radušās izmaksas saistībā ar valsts aviosabiedrības pārstrukturēšanu un tās darbinieku priekšlaicīgu pensionēšanos.

4.2.12. AUSTRIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 6,5 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 4,6 %, bet 2022. gadā — 5 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,4 %, bet 2024. gadā — par 1,6 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās privātais patēriņš. Ekonomiskā aktivitāte 2022. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 8 % 2020. gadā līdz 5,8 % no IKP 2021. gadā un līdz 3,2 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 2,4 % un 1,3 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 3,3 % no IKP, pēc tam 2021. gadā palielinājās līdz 3,6 %, bet 2022. gadā samazinājās līdz 3,3 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas sasniegs 3,4 % no IKP un gan 2022., gan 2023. gadā būs lielāks nekā valdības budžeta deficīts.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -2,8 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Turklāt saskaņā ar Padomes ieteikumu Austrija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,2 % no IKP (2021. gadā — 0,2 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tāpēc Austrija nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (1,8 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 1,5 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,2 % no IKP). Tādējādi Austrija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ierobežojoša (1,0 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,3 procentpunktiem no IKP. Tas ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu palielinājumu par 0,2 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 0,3 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tāpēc Austrija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 70,6 % no IKP 2019. gada beigās līdz 82,9 % 2020. gada beigās. Tas bija 78,4 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 75,4 % un 72,7 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par zemu risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos faktorus, kurus Austrija norādīja 2023. gada 8. maijā.

4.2.13. POLIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 2 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 6,9 %, bet 2022. gadā — 5,1 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,7 %, bet 2024. gadā — par 2,7 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās neto eksports un investīcijas. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 6,9 % no IKP 2020. gadā līdz 1,8 % no IKP 2021. gadā, bet pēc tam palielinājās līdz 3,7 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 5 % un 3,7 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 4,5 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 4,1 % un 2022. gadā — līdz 4 %. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā tas palielināsies līdz 4,1 % no IKP — šis rādītājs ir lielāks par valdības 2021. un 2022. gada budžeta deficītu, bet mazāks par 2023. gada budžeta deficītu.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -3,0 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Polija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 1,0 % no IKP (2021. gadā — 1,3 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,2 procentpunkti). Tāpēc Polija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (2,3 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma

ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 1,9 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,5 % no IKP). Tādējādi Polija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-0,8 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,8 % no IKP. Tas ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu palielinājumu par 0,1 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tā ietver arī mazākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,2 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī cilvēkiem, kas bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvo pieaugumu veicina vispārīgi pasākumi enerģētikas jomā, lielāki izdevumi aizsardzībai un veselības aprūpei, kā arī algu un sociālo pabalstu pastāvīgs pieaugums valsts sektorā. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atvērēšanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 1,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,2 procentpunkti). Tāpēc Polija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atvērēšanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, taču saglabāt valsts finansētās investīcijas nav plānots.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 45,7 % no IKP 2019. gada beigās līdz 57,2 % 2020. gada beigās. Tas bija 49,1 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 50,5 % un 53 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Polija 2023. gada 9. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, ievērojamu to izdevumu pieaugumu, kas vērsti uz bruņoto spēku modernizāciju saistībā ar karu Ukrainā un pašvaldību investīcijām. Ar 2022. gada 11. marta Valsts aizsardzības likumu ir palielināti izdevumi valsts aizsardzībai no plānotajiem 2,2 % no IKP 2022. gadā līdz 3 % no IKP 2023. gadā. Sakarā ar aizsardzības izdevumu un pašvaldību investīciju pieaugumu (par aptuveni 21 % gada griezumā nominālā izteiksmē) publisko investīciju dinamika 2022. gadā palielinājās (par 14,3 % gada griezumā nominālā izteiksmē) un attiecībā pret IKP sasniedza 4,0% līmeni. Paredzams, ka 2023. gadā to īpatsvars turpinās palielināties un sasniegs aptuveni 4,2 % no IKP.

4.2.14. SLOVĒNIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 4,3 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 8,2 %, bet 2022. gadā — 5,4 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 1,2 %, bet 2024. gadā — par 2,2 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt nosaka iekšzemes pieprasījums. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 7,7 % 2020. gadā līdz 4,6 % no IKP 2021. gadā un līdz 3 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 3,7 % un 2,9 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 4,1 % no IKP, pēc tam 2021. gadā turpināja palielināties līdz 4,7 % un 2022. gadā — līdz 5,2 %. Tiek prognozēts, ka tas turpinās pieaugt un 2023. gadā sasniegs 6,1 % no IKP, un, skaitot no 2021. gada, jau trešo gadu pēc kārtas tas būs lielāks par valdības budžeta deficītu.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija stimulējoša, proti, -1,2 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Slovēnija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,7 % no IKP (2021. gadā — 0,8 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,7 procentpunkti). Tāpēc Slovēnija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Tajā pašā laikā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,4 procentpunkti). Šis ievērojamais ekspansīvais ieguldījums ietvēra papildu ietekmi, ko radīja fiskālās politikas pasākumi, kuru mērķis bija mazināt enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi (papildu neto budžeta izmaksas 1,0 % no IKP apmērā), kā arī izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām (0,1 % no IKP). Tādējādi Slovēnija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-1,2 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,3 % no IKP. Ietekme būs ekspansīva, neraugoties uz mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,5 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī cilvēkiem, kas bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvu pieaugumu nosaka lielākas subsīdijas un algu izdevumu pieaugums publiskajā sektorā. Kopumā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu prognozētais pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniedza 1,6 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tāpēc Slovēnija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 65,4 % no IKP 2019. gada beigās līdz 79,6 % 2020. gada beigās. Tas bija 69,9 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek

prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 69,1 % un 66,6 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar *NGEU/ANM*, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Slovēnija 2023. gada 8. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, ar likumu noteikto pensiju un sociālo pārvedumu korekciju 2023. gadam, ņemot vērā algu pieaugumu un inflāciju 2022. gadā.

4.2.15. SLOVĀKIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 3,3 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 4,9 %, bet 2022. gadā — 1,7 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 1,7 %, bet 2024. gadā — par 2,1 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās investīcijas un publiskais patēriņš. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 5,4 % no IKP 2020. un 2021. gadā līdz 2 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā tas būs attiecīgi 6,1 % un 4,8 % no IKP. Publisko investīciju īpatsvars samazinājās līdz 3,4 % no IKP 2020. gadā un līdz 3,1 % no IKP 2021. gadā, savukārt 2022. gadā pieauga līdz 3,3 % no IKP. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā to īpatsvars palielināsies līdz 4,9 % no IKP — tas būs lielāks par valdības 2022. gada budžeta deficītu, bet mazāks par 2023. gada budžeta deficītu.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija ierobežojoša (1,3 % no IKP), kas ir atbilstoši augstas inflācijas apstākļos. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Slovākija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 1,2 % no IKP (2021. gadā — 1,3 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar ES struktūrfondu zemo apguves līmeni un to izdevumu atlikšanu, kas īstenoti ar Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām. Valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,2 procentpunkti). Tāpēc Slovākija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) bija ierobežojoša ietekme uz fiskālo nostāju (1,3 procentpunkti). Tādējādi Slovākija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-6,2 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 4,4 % no IKP. Tā ietver mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,2 % no IKP mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tā ietver arī mazākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī cilvēkiem, kas bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot

diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicina vispārīgi pasākumi enerģētikas jomā, pastāvīgs darba samaksas pieaugums veselības aprūpes speciālistiem un PVN likmju samazināšana pārtikas un izklaides nozarē. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. Prognozēts, ka 2023. gadā no Atvērēšanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniegs 2,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Slovākija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atvērēšanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un tā plāno saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 48 % no IKP 2019. gada beigās līdz 61 % 2021. gada beigās. Tas bija 57,8 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 58,3 % un 58,7 %.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Saskaņā ar 10 gadu pamatprognozi vispārējās valdības parāda attiecība turpmākajos gados pastāvīgi palielināsies un 2033. gadā sasniegs 84,7 % no IKP. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, iespējams, ka parāda attiecība 2027. gadā būs lielāka nekā 2022. gadā.

Vispārējam parāda atmaksājamības novērtējumam būtiski ir arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju kāpumu, Slovākijas negatīvo starptautisko investīciju neto pozīciju, nerezidentu turēta īstermiņa valdības parāda īpatsvaru un iespējamajiem saistību riskiem, kas izriet no privātā sektora, t. sk. ar iespējamu valsts garantiju izsniegšanu saistībā ar Covid-19 krīzi. No otras puses, risku mazinošie faktori ietver parāda atmaksāšanas termiņa pagarināšanu pēdējos gados, kas ļauj pakāpeniski kompensēt augošo procentu likmju ietekmi uz parāda slogu pēc tam, kad ilgstoši tika izmantotas rekordzemas aizņēmumu izmaksas un relatīvi stabils finansējuma avots (ar diversificētu un plašu ieguldītāju bāzi). Turklāt strukturālās reformas saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novērtēšanas procedūras ietvaros sagatavotais novērtējums. Slovākijā nelīdzsvarotība nav konstatēta. Pieaug ar konkurētspēju, mājokļiem, mājāsaimniecību parādu un ārējo bilanci saistītā neaizsargātība, taču kopumā tuvākajā laikā tā, šķiet, būs ierobežota, un paredzams, ka, normalizējoties ekonomiskajiem apstākļiem, tā mazināsies.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau aptver galvenos Slovākijas 2023. gada 9. maijā norādītos faktorus.

4.2.16. SOMIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Pēc 2020. gadā piedzīvotā 2,4 % krituma ekonomikas izaugsme 2021. gadā bija 3 %, bet 2022. gadā — 2,1 %. Gaidāms, ka ekonomika 2023. gadā pieaugs par 0,2 %, bet 2024. gadā — par 1,4 %. Izaugsmi 2023. gadā galvenokārt veicinās neto eksports un publiskais patēriņš. Ekonomiskā aktivitāte 2021. gadā pārsniedza 2019. gada līmeni.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Valdības budžeta deficīts samazinājās no 5,6 % 2020. gadā līdz 2,8 % no IKP 2021. gadā un līdz 0,9 % 2022. gadā. Tiek prognozēts, ka gan 2023., gan 2024. gadā tas būs 2,6 %. Publisko investīciju īpatsvars 2020. gadā pieauga līdz 4,8 % no IKP, pēc tam 2021. gadā samazinājās līdz 4,2 % un 2022. gadā — līdz 4,1 %. Tiek prognozēts, ka tas palielināsies un 2023. gadā sasniegs 4,5 % no IKP, un, skaitot no 2021. gada, jau trešo gadu pēc kārtas tas būs lielāks par valdības budžeta deficītu.

Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja 2022. gadā bija kopumā neitrāla, proti, -0,1 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Saskaņā ar Padomes ieteikumu Somija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansēja no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2022. gadā veidoja 0,3 % no IKP (2021. gadā — 0,2 % no IKP). Valsts finansētajām investīcijām bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju (0,0 procentpunkti). Tāpēc Somija saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā to ieteikusi Padome. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) bija kopumā neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju (0,1 procentpunkts). Tādējādi Somija pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (-1,0 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā uz fiskālo nostāju būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,6 % no IKP. Tā ietver kopumā stabilas mērķtiecīgu atbalsta pasākumu izmaksas mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir vismazāk aizsargāti pret enerģijas cenu kāpumu. Tā ietver arī lielākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,2 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme tikai daļēji izriet no mērķtiecīgā atbalsta pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī bēgļiem no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicina arī sociālo pabalstu indeksācija, centrālās valdības finansējums vietējām pašvaldībām, kā arī papildu izdevumi aizsardzībai un ar pētniecību un attīstību saistītās investīcijas. Kopumā prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilst Padomes ieteikumam. 2023. gadā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi sasniedza 0,4 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām saskaņā ar prognozēm bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju (0,4 procentpunkts). Tāpēc Somija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu, un ir plānots saglabāt valsts finansētās investīcijas.

Vidēja termiņa parādu situācija. Valdības parāds palielinājās no 64,9 % no IKP 2019. gada beigās līdz 74,7 % 2020. gada beigās. Tas bija 73 % no IKP 2022. gada beigās, un tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gada beigās tas būs attiecīgi 73,9 % un 76,2 %. Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Turklāt strukturālās reformas

saskaņā ar NGEU/ANM, ja tās tiks pilnībā īstenotas, turpmākajos gados varētu radīt papildu pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi un tādējādi palīdzēt mazināt parāda atmaksājamības problēmas.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Somija 2023. gada 9. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš, proti, to, ka sakarā ar 2023. gada 2. aprīlī Somijā notikušajām parlamenta vēlēšanām 2023. gada 23. martā stabilitātes programma tika iesniegta pieņemot, ka politika netiks mainīta. Somijas jaunā valdība savu mērķi attiecībā uz publiskajām finansēm izklāstīs stabilitātes programmā, ko paredzēts iesniegt rudenī kopā ar budžeta plāna projektu, kas ir daļa no vispārējās valdības fiskālā plāna.

5. SECINĀJUMI

2022. gadā deficīta atsaucis vērtību pārsniedza vai plāno to pārsniegt 2023. gadā 15 ES dalībvalstis: Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Ungārija, Malta, Austrija, Polija, Slovēnija un Slovākija.

Austrijā budžeta deficīta attiecība 2022. gadā un plānotā budžeta deficīta attiecība 2023. gadā pārsniedz, bet ir tuvu 3 % no IKP. Pārējām 14 dalībvalstīm, kas aplūkotas šajā ziņojumā un pārsniedz Līgumā noteikto deficīta atsaucis vērtību 2022. gadā vai plāno to pārsniegt 2023. gadā, budžeta deficīts pārsniedza vai saskaņā ar plānoto pārsniegs 3 % no IKP, un nav/nebūs tuvu šai atsaucis vērtībai.

Uzskatāms, ka visās 15 dalībvalstīs Līgumā noteiktā atsaucis vērtība ir pārsniegta izņēmuma kārtā, kā noteikts Līgumā. Tomēr Beļģijas, Bulgārijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Ungārijas, Malas, Polijas un Slovākijas gadījumā nav paredzams, ka atsaucis vērtība tiks pārsniegta tikai uz laiku.

Kopumā, ņemot vērā visus būtiskos faktorus, šajā ziņojumā veiktā analīze liecina, ka **Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Ungārija, Malta, Polija, Slovēnija un Slovākija nav ievērojušas** Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteikto **deficīta kritēriju**.

2022. gada beigās vispārējās valdības bruto parāds pārsniedza 60 % no IKP 9 dalībvalstīs: Beļģijā, Vācijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Ungārijā, Austrijā, Slovēnijā un Somijā. Šo dalībvalstu vidū parāda samazināšanas kritērijs tika ievērots Beļģijā, Vācijā, Spānijā, Ungārijā, Austrijā un Slovēnijā, bet Francijā, Itālijā un Somijā tas netika ievērots.

Kopumā, ņemot vērā visus būtiskos faktorus, šajā ziņojumā veiktā analīze liecina, ka **Francija, Itālija un Somija nav ievērojušas** Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteikto **parāda kritēriju**. Tomēr Komisija, izvērtējot visus būtiskos faktorus, uzskata, ka parāda samazināšanas kritērija ievērošana nozīmētu pārāk stingrus sākotnējos fiskālos pasākumus, kas varētu kavēt ekonomikas izaugsmi. **Tāpēc Komisija uzskata, ka pašreizējos ekonomiskajos apstākļos parāda samazināšanas kritērija ievērošana nav pamatota.**

Ņemot vērā pastāvīgi lielo nenoteiktību attiecībā uz makroekonomikas un budžeta perspektīvām šajā posmā, **Komisija jau 2023. gada martā paziņoja, ka 2023. gada pavasarī tā neierosinās sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta procedūras.** Vienlaikus turpināsies deficīta un parāda dinamikas uzraudzība, un Komisija ierosinās Padomei sākt pārmērīga

budžeta deficīta novēršanas procedūras 2024. gada pavasarī, pamatojoties uz 2023. gada rezultātiem.